

POSTANOWIENIE

14 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 14 listopada 2023 r. w Warszawie
w postępowaniu upadłościowym M.S. - osoby fizycznej nieprowadzącej działalności
gospodarczej
z udziałem M.S.1
w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli,
na skutek skargi kasacyjnej M.S.1
od postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach
z 21 marca 2022 r., VII Gz 206/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) oddala wniosek upadłego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 21 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił zażalenie wierzyciela M.S.1 na postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach z 16 września 2021 r. w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, skarżąca wskazała przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jej zdaniem na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wskazuje to, że Sąd odniósł się jedynie do dwóch zaoferowanych przez nią dowodów, zaś pozostałe siedem przemilczał, nie ustosunkowując się do nich w uzasadnieniu, w związku z czym postanowienie nie może być poddane kontroli instancyjnej, gdyż nie można

ustalić sposobu rozumowania Sądu przy jego podjęciu, a zarzut ten dotyczy także oceny dowodów przeprowadzonych w Sądzie pierwszej instancji.

Ponadto skarżąca wskazała, że skarga kasacyjna zarzuca naruszenie całego szeregu przepisów postępowania przez pominięcie części materiału dowodowego, zebranego w postępowaniu i zgłoszonego w zażaleniu, dokumentującego trwałe i ciągłe prowadzenie działalności gospodarczej przez dłużnika, przez nierozważenie żadnego z zarzutów zawartych w zażaleniu, co oznacza niewypełnienie przez Sąd drugiej instancji roli, jaką przypisuje mu ten przepis, a przy zarzucanych w zażaleniu tak wielu uchybieniach dowodowych nie zmienił zaskarżonego postanowienia i nie orzekł co do istoty sprawy.

Skarżąca zwróciła również uwagę, że Sąd uznał za dorozumiane przyznanie przez nią twierdzeń dłużnika co do faktów zawartych w jego odpowiedzi na zażalenie, mimo iż nie otrzymała tej odpowiedzi do dnia dzisiejszego.

W konkluzji stwierdziła, że w przypadku, gdyby Sąd prawidłowo przeprowadził pominięte z naruszeniem przepisów dowody, winien był podzielić jej twierdzenia co do tego, iż dłużnik prowadził i prowadzi działalność zarobkową, a więc nie wypełnia dyspozycji art 491¹ i n. ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (dalej – „Prawo upadłościowe”), co w konsekwencji powinno skutkować uchyleniem zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego i odmową ustalenia planu spłat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie

przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Skarżąca nie wykazała, by zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju nieprawidłowościami.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1802), która weszła w życie 24 marca 2020 r., w sprawach, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe, z wyjątkiem art. 315, art. 317, art. 320, art. 330a i art. 334 ustawy zmienianej w art. 1, które stosuje się w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Do ogłoszenia upadłości z wniosku dłużnika doszło w sprawie

postanowieniem Sądu Rejonowego w Kielcach z 18 grudnia 2017 r., co implikuje, że wniosek w tej sprawie wpłynął przed dniem 24 marca 2020 r.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, Sądy stosowały w sprawie przepisy Prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed zmiany wprowadzonej 24 marca 2020 r. (ówcześnie tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 2171), tymczasem zarzuty skarżącej dotyczą przepisów w brzmieniu obowiązującym od tego dnia.

W skardze kasacyjnej, w zarzutach materialnych, skarżąca zarzuciła naruszenie - przez ich niezastosowanie - art. 491¹⁵ ust. 1a Prawa upadłościowego stanowiącego, że w przypadku ustalenia, iż upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, plan spłaty wierzycieli nie może być ustalony na okres krótszy niż trzydzieści sześć miesięcy ani dłuższy niż osiemdziesiąt cztery miesiące, oraz art. 491^{14a} ust. 1 pkt 1 Prawa upadłościowego przewidującego, że sąd wydaje postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, jeżeli upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań. Powyższe przepisy w takim właśnie brzmieniu zostały jednak wprowadzone wskazaną wyżej ustawą, która weszła w życie dopiero 24 marca 2020 r.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, jest związany granicami skargi kasacyjnej wyznaczonymi jej podstawami, co oznacza, że nie może uwzględniać naruszenia żadnych innych przepisów niż wskazane przez skarżącego. Sąd Najwyższy bowiem nie jest uprawniony do samodzielnego dokonywania konkretyzacji zarzutów lub też stawiania hipotez co do tego, jakiego aktu prawnego (przepisu) dotyczy podstawa skargi. Nie może także zastąpić skarżącego w wyborze podstawy kasacyjnej, jak również w przytoczeniu przepisów, które mogłyby być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy

może zatem skargę kasacyjną rozpoznawać tylko w ramach tej podstawy, na której ją oparto, odnosząc się jedynie do przepisów, których naruszenie zarzucono (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 2010 r., I PK 78/10, niepubl.).

Zarzut naruszenia „Tytułu V Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, Części trzeciej (art. 491¹ i nast.) Ustawy Prawo upadłościowe poprzez prowadzenie wobec dłużnika prowadzącego działalność gospodarczą postępowania przeznaczonego jedynie dla osób takiej działalności nie prowadzącej” mógłby być jedynie rozpatrywany przez Sąd Najwyższy jako zarzut naruszenia wskazanego w nim przepisu art. 491¹ Prawa upadłościowego. Zważywszy zaś, że w pozostałych zarzutach skargi kasacyjnej odwołano się jednoznacznie do treści ustawy w brzmieniu nie znajdującym w sprawie zastosowania, konsekwentnie przyjąć należałoby, że również powyższy zarzut w odniesieniu do jedyne go wskazanego w nim przepisu dotyczy treści tego przepisu w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1802).

W brzmieniu nadanym powyższą ustawą art. 491¹ posiada cztery jednostki redakcyjne i jedynie jego ustęp pierwszy ma tożsame brzmienie z uprzednio obowiązującym art. 491¹, który od 31 grudnia 2014 r. stanowił, że przepisy niniejszego tytułu stosuje się wobec osób fizycznych, których upadłości nie można ogłosić zgodnie z przepisami działu II tytułu I części pierwszej (wcześniej zaś: Przepisy niniejszego tytułu stosuje się wobec osób fizycznych, do których nie mają zastosowania przepisy działu II tytułu I części pierwszej).

Poczynienie tych uwag było konieczne w związku z upatrywaniem skutków zarzucanych w skardze naruszeń przepisów k.p.c. właśnie w naruszeniu powyższych przepisów przez ich niezastosowanie i - w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 491¹ Prawa upadłościowego - nieprawidłowe zastosowanie, co nie może pozostawać bez wpływu na ocenę powołanej przez skarżącą przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci jej oczywistej zasadności.

Analiza motywów ujawnionych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie pozwala uznać, że skarga jest oczywiście uzasadniona ze względu na nierozpoznanie zarzutów apelacyjnych (art. 378 § 1 k.p.c.). Z uzasadnienia wynika

jednoznacznie, że Sąd Okręgowy rozważył wszystkie zarzuty zażalenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazano, że z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające uznaje się odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia. Z lektury uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Okręgowy rozważył postawione w apelacji zarzuty, zaś podstawą tych rozważań był cały materiał dowodowy zgromadzony w sprawie. Ocena tego materiału dokonana na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. nie podlega weryfikacji w toku postępowania kasacyjnego, stosownie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty błędnych ustaleń faktycznych i oceny dowodów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest również stanowisko, że przeprowadzenie dowodu bez wydania postanowienia przewidzianego w art. 236 k.p.c. z reguły nie jest uchybieniem mogącym mieć wpływ na wynik sprawy, jednakże pod warunkiem, że zebrany i rozpatrzony materiał dowodowy będący podstawą orzekania podlegał regułom kontradiktoryjności procesu, a więc poszczególne dowody przedstawione przez jedną stronę mogły być poznane przez drugą stronę, a w wypadku przeprowadzenia dowodu z urzędu - przez obie strony postępowania (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2019 r., V CSK 238/18, niepubl.). Analiza uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie pozwala na wniosek, że wydane zostało ono bez oceny przedstawionych przez skarżącą, a załączonych przez nią do zażalenia dowodów z dokumentów. Ocena tych dowodów nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 w zw. art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Niezgodne z oczekiwaniami skarżącej wnioski wyprowadzone przez Sąd Okręgowy nie są jednoznaczne z pominięciem dowodów ze złożonych przez skarżącą dokumentów.

Niewątpliwie nie doszło natomiast w sprawie do przeprowadzenia dowodu z zeznań wskazywanego przez skarżącą świadka, jej własnych zeznań oraz „wizji lokalnej w SPA”. Nie zostało wydane również postanowienie w przedmiocie ich

pominięcia. Zarzut nieuzasadnionego pominięcia dowodów może stawić uzasadnioną podstawę skargi kasacyjnej, jeśli zostanie wykazane, że zarzucane naruszenie mogło mieć wpływ na rozstrzygnięcie z tego względu, iż doprowadziło ono do powiązanego przez skarżącą z tym zarzutem naruszenia art. 227 k.p.c. Oceniając tę kwestię *in casu*, należy mieć na względzie, że w toku postępowania doszło do wysłuchania skarżącej na posiedzeniu jawnym, które odbyło się 2 października 2019 r., sama zaś skarżąca nie wskazuje nawet, aby jej zeznania miały dotyczyć innych okoliczności niż te, które podnosiła w toku postępowania: w piśmie z 2 października 2019 r., w toku wysłuchania z tego samego dnia (art. 217 Prawa upadłościowego), a także w zażaleniu. Skarżąca nie wykazała również we wniosku, aby wnioskowana przez nią wizja lokalna mogła być miarodajnym dowodem na okoliczności istniejące w dacie złożenia przez upadłego wniosku o upadłość i ogłoszenia w stosunku do niego upadłości, jako do osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Tymczasem nawet ustalenie, że po ogłoszeniu upadłości skarżący prowadził działalność gospodarczą, w szczególności taki charakter przybrała prowadzona przez niego działalność pod nazwą [...], pozostawać musiałoby bez wpływu na ocenę dopuszczalności ogłoszenia upadłości względem upadłego jako osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej. Dowód ten nie mógł być zaś miarodajny dla ustalenia, że w dacie wniosku lub też ogłoszenia upadłości upadły tego rodzaju działalność prowadził. Skarżąca nie przedstawiła żadnej argumentacji wskazującej, że nieprzeprowadzenie powyższego dowodu miało wpływ na zastosowanie w sprawie art. 491¹ § 1 Prawa upadłościowego, którego dotyczy jedyny w istocie zarzut, który przy uwzględnieniu ich treści, mógłby podlegać ocenie przez Sąd Najwyższy, zważywszy, że przepis ten posiada tożsame brzmienie z uprzednio obowiązującym art. 491¹ tej ustawy. Skarżąca nie przedstawiła również takiej argumentacji w odniesieniu do zarzucanego Sądowi pominięcia dowodu z zeznań świadka wskazanego przez nią w zażaleniu. Zważywszy zaś, że wskazany przepis stanowił podstawę wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości, a nie w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli, nie sposób podzielić wniosku skarżącej o oczywistości podniesionych przez nią zarzutów proceduralnych. Sama wskazywana we wniosku liczebność tych

zarzutów w skardze kasacyjnej nie implikuje wniosku o ich oczywistej zasadności, której skarżąca nie zdołała wykazać.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Wniosek upadłego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego zawarty w piśmie z 26 września 2022 r., złożonym po upływie na sporządzenie odpowiedzi na skargę kasacyjną podlegał oddaleniu. Za złożenie odpowiedzi na skargę kasacyjną przysługuje wynagrodzenie, jak za sporządzenie i wniesienie skargi. Strona przeciwna może wnieść do sądu drugiej instancji odpowiedź na skargę kasacyjną w terminie dwutygodniowym od doręczenia jej skargi (art. 398⁷ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Nie stanowi odpowiedzi na skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 Nr 9, poz. 120, z 14 marca 2003 r., V CKN 1733/00, niepubl., oraz z 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01, niepubl.). W konsekwencji nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną. Nadmienić przy tym wypada, że Sąd Najwyższy nie podzielił stanowiska skarżącego, który podnosił niedopuszczalność tej skargi ze względu na wartość przedmiotu sporu poniżej 50.000 zł.

(K.L.)

[ał]

